



LAPSE OHUTU SÕIDUTAMINE AUTOS

**Nõuanded lapse
ohutuks sõidutamiseks**



MAANTEEAMET

Infoteatmiku on välja töötanud Maanteeamet
2018

SISUKORD

Sissejuhatus.....	2
Turvavöö kasutamine raseduse ajal.....	2
Turvavarustusega sõitmine.....	3
Standardid.....	4
Turvaseadmete kategooriad.....	6
Turvahäll.....	8
Turvahällist turvaistmesse.....	9
Turvaiste.....	10
Selg sõidusuunas turvaiste.....	10
5-punkti turvavööga turvaiste.....	12
Löögipadjaga turvaiste.....	13
Turvavööiste	13
Istmekõrgendus.....	14
Turvaseadme kinnitamine sõidukisse.....	15
Kasutatud, katkine või avariis osalenud turvaseade.....	16
Lahtine turvaseade.....	17
Küsimused ja vastused.....	18
Liiklusseaduse nõuded lapse sõidutamisel.....	20

SISSEJUHATUS

Iga lapsevanem soovib kaitsta oma last nii palju kui võimalik. Me kõik usume enda võimetesse autojuhtidena, kuid me ei tea kaasliiklejate kogemusi ning käitumist või seda, millal mõni loom teele jookseb. Lapsevanema ülesanne on tagada oma lapse turvalisus sõidu ajal ehk sõidutada last korrektselt kinnitatud eakohase turvaseadme abil.

TURVAVÖÖ KASUTAMINE RASEDUSE AJAL

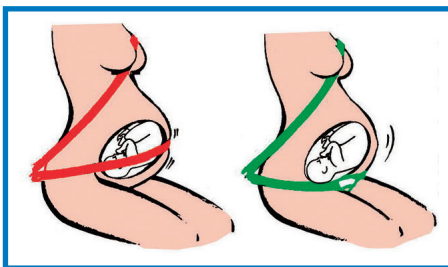
Lapse kaitsmine autosõidul algab juba siis, kui ta on ema kõhus.

Raseduse ajal ei ole lubatud sõita turvavööta või kinnitada 3-punkti turvavöö endale mugaval, kuid valel, moel. Selline väärarusaam on laialt levinud, see on ohtlik nii emale kui ka veel sündimata lapsele ning on vastuolus seadusega. Rasedad peavad kasutama turvavööd ning soovitatav on istuda võimalikult püstises istesendis, siis kaitseb turvavöö kõige paremini nii ema kui ka tema üsas olevat last.



Turvavöö vale kasutamine on samavõrd ohtlik kui turvavööta sõitmine, sest kokkupõrke korral ei kaitse valesti kinnitatud turvavöö sõitjat. Sageli kardetakse, et järsu pidurduse korral liigub turvavöö kõhule ning ohustab veel sündimata last ning seetõttu pannakse turvavöö reite alt läbi, kuid nõnda on kokkupõrke korral ohus nii laps kui ka ema. Jälgida tuleb, et turvavöö horisontaalrihm jookseks üle vaagna võimalikult puusaliigese lähedalt, mitte üle kõhu.

**Turvavöö
vale asetus**



**Turvavöö
õige asetus**

TURVAVARUSTUSETA SÕITMINE



Turvaseadmeid kasutamata on laps autos täiesti kaitsetu. Sama kehtib ka lapse kohta, keda sõidutatakse suuremale lapsele mõeldud turvaseadmes või kinnitatakse ainult turvavööga.

Turvavöö kasutamisel mängib suurt rolli **vanemate eeskuju** – kui vanem kasutab, siis kasutab ka laps.

Lapsi peab sõidutama spetsiaalses lapse pikkusele ja kaalule vastavas **turvaseadmes**, kuni pikkuseni 150 cm. Kui lapse pikkus juba võimaldab teda nõuetekohaselt sõiduki turvavööga kinnitada, siis pole rohkem täiendavaid turvaseadmeid vaja kasutada. Turvavöö peab saama kinnitada nii, et selle diagonaalrihm jookseb õlanuki ja kaela vahelt üle rangluu, mitte üle kaela või õlast allpool, ning horisontaalrihm üle vaagna võimalikult puusaliigese lähedalt, mitte üle kõhu.

Enamikes Eestis toimunud **liiklusõnnetustes**, kus lapsed autosõidul viga said, on tuvastatud nende sõidutamine turvaseadet kasutamata. Äkkpidurduses või kokkupõrkes võib turvavööga kinnitamata sõitja end lüüa vastu auto sisustust või paiskuda autost välja. Otsekokkupõrkes kiirusel 50 km/h lendab laps vastu seljatuge või esiklaasi samasuguse jõuga nagu neljandalt korrusel vastu maad kukkudes. Risk liiklusõnnetusse sattuda on ka lühemaid vahemaid läbides või väiksemal kiirusel sõites.

Last ei tohi süles sõidutada, sest see on lapsele ohtlik:

- kui laps istub turvavööga kinnitamata täiskasvanu süles, muljutakse ta kokkupõrkes täiskasvanu ja auto sisustuse vahele;
- kui laps ja teda süles hoidev täiskasvanu on kinnitatud ühe ja sama turvavööga, surutakse laps kokkupõrkes täiskasvanu ja turvavöö vahele;
- kui laps istub turvavööga kinnitatud täiskasvanu süles, ei jõua viimane teda kokkupõrkes üldjuhul kinni hoida. Katsed on tõestanud, et täiskasvanud inimene ei suuda kinni hoida 8 kg kaaluvat last juba kiirusel 24 km/h toimunud kokkupõrkes;
- kui laps istub turvavööga kinnitatud täiskasvanu süles, siis väiksema kiiruse juures haarab ema liiklusõnnetuse hetkel lapsest instinktiivselt nii kõvasti kinni, et võib haardega last vigastada.

Oluline on endale teadvustada, et laste turvaseadmed ei ole mõeldud vaid seaduse täitmiseks ja rahatrahvist pääsemiseks, vaid lapse elu päästmiseks!

STANDARDID

Kõik Eestis müüdavad turvaseadmed peavad vastama Euroopa turvanõuete standarditele ja olema varustatud märkega **ECE R44/04** või **ECE R129 i-Size**. Nende märgistustega turvaseadmeid on testitud nii eest kui tagant kokkupõrke korral kiirusel 50 km/h, et veenduda seadmete turvalisuses.

Uuema **ECE R129 i-Size** eeskirjaga tõhustati laste turvaseadmete nõudeid ning selle standardi järgi valmistatud turvaseadmeid testitakse ka külgmises kokkupõrkekatses, mistõttu on need veelgi turvalisemad.

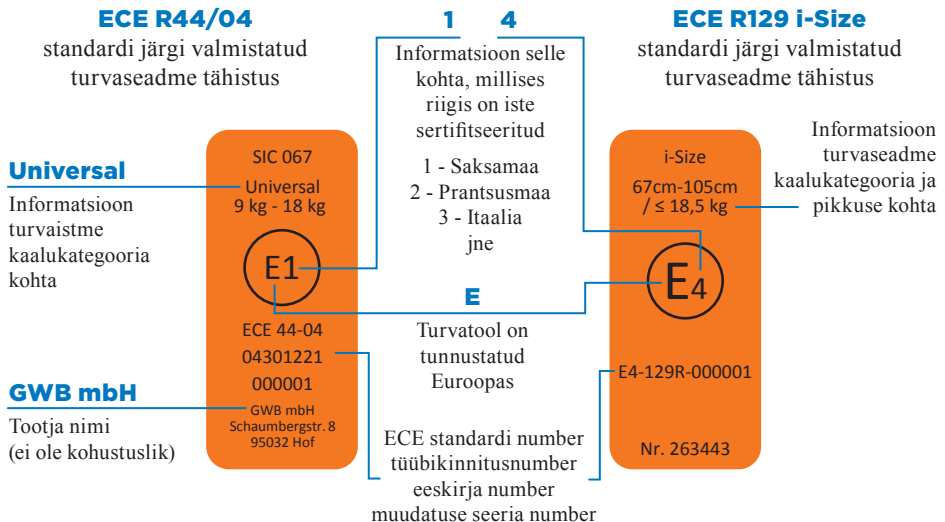
ECE R129 i-Size eeskirjas liigitatakse turvaseadmed lapse kaalu asemel lapse pikkuse järgi, sest õige turvaseadme valimisel on lapse pikkusel lapse kaalust olulisem roll. Näiteks erineva pikkusega laste turvaseadmete rihmade kinnituspunktid peavad olema erineval kõrgusel (vaata turvarihmade seadistuse osa), samas saab lapse kaalu kompenseerida hõlpsasti rihmade pikkuste muutmisega. I-Size märgistus aitab lapsevanemal teha lapse jaoks kõige turvalisemat valikut.

ECE R44/04 standardi järgi valmistatud turvaseadmete probleemiks on see, et seljaga sõidusuunas olevad turvaseadmete sisemõõdud on liiga väiksed ja seetõttu vahetatakse need liiga vara näoga sõidusuunas turvaseadmete vastu. ECE R129 i-Size puhul on turvaseadmete sisemõõdmed sellised, et sinna mahub kuni 83 cm pikkune laps. Kui ECE R44/04 järgi on näoga sõidusuunas turvaistmed lubatud alates 9 kg, siis ECE R129 i-Size keelab kasutada näoga sõidusuunas turvaistmeid enne lapse 15 elukuud, kuna beebi selg ja selgroog ei ole veel väljaarenenud ning kokkupõrke puhul ei pea tema kaelalülid pea raskusele vastu.



ÜRO EMK eeskiri nr 44 R44/04	ÜRO EKM eeskiri nr 129 (i-Size)
Tehakse esimene ja tagumine kokkupõrkekatse. Külgkokkupõrke katset ei tehta.	Tehakse esimene, tagumine ja külgmine kokkupõrkekatse.
Istet saab kinnitada kas sõiduki turvavööga või Isofix süsteemiga.	Istet saab kinnitada vaid Isofix süsteemiga.
Kuni 9 kg imik (umbes 10 kuud) peab olema seljaga sõidusuunas.	Kuni 15–kuune imik peab olema seljaga sõidusuunas.
Turvaistmed jaotatakse klassidesse lapse kaalu järgi.	Turvaistmed jaotatakse klassidesse lapse pikkuse järgi.

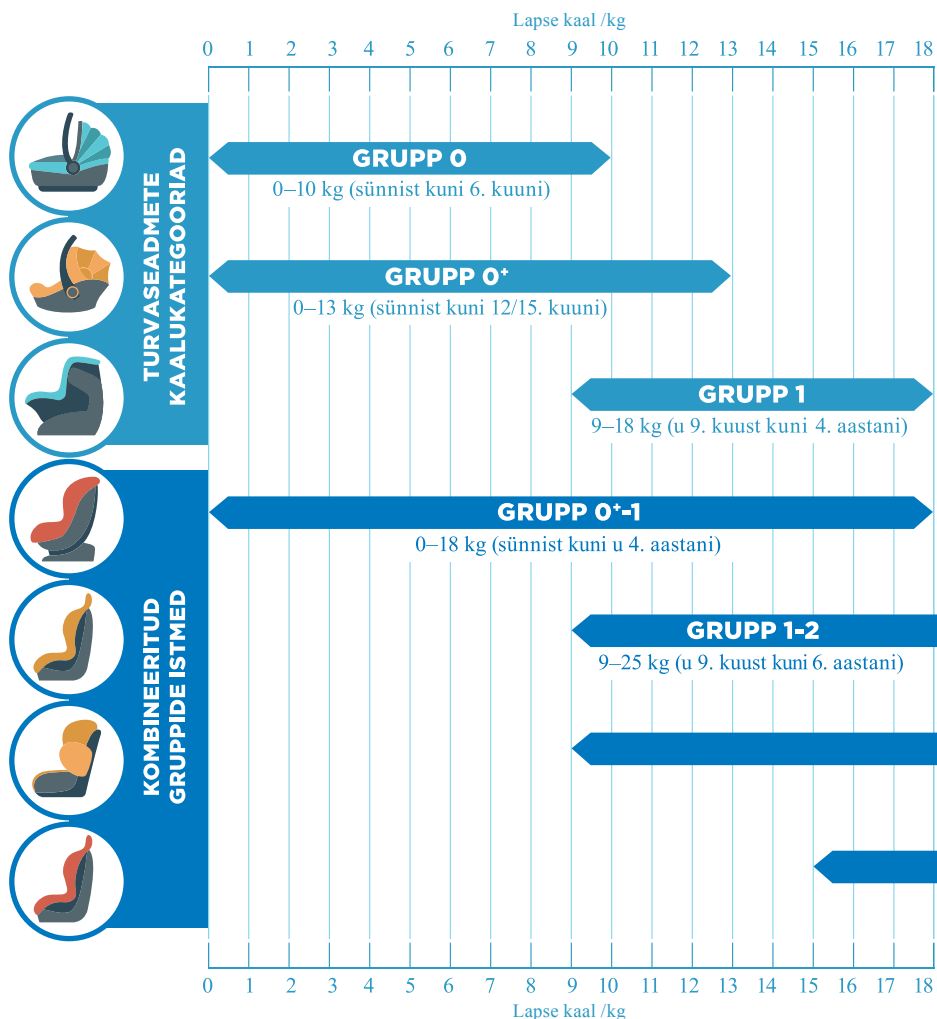
TURVASEADMETE NÄIDISTÄHISTUSED



“i-Size universaal ISOFIX” - sobib paigaldamiseks igale i-Size sobivale sõidukiistmele
 “Specific vehicle ISOFIX” - ei sobi paigaldamiseks igasse sõidukisse

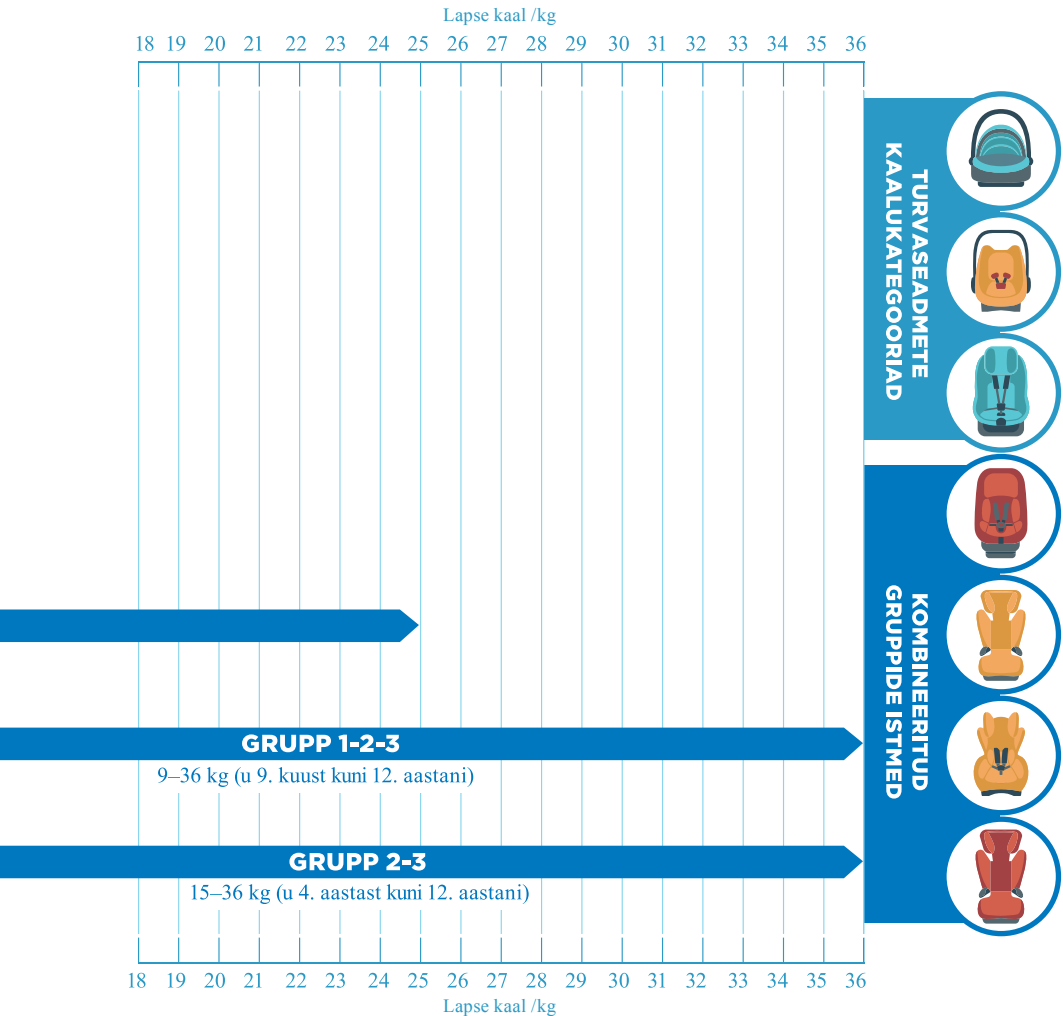
TURVASEADMETE KATEGOORIAD

Kui lapse pikkus ei võimalda teda nõuetekohaselt kinnitada auto turvavööga, tuleb lapse sõidutamisel kasutada tema pikkusele ja kaalule vastavat **turvaseadet**, mis arvestab lapse füsioloogilise arenguga. Lapse arenguetaappidest tulenevalt on erinevas eas lastele ettenähtud turvaseadmetel erinevad nõuded ja need on jaotatud kategooriateks. Kõnekeeles kasutatakse erinevate seadete liigitamiseks mõisteid turvahäll, turvaiste, istmekõrgendus. Järgnev info aitab leida lapsele sobivat turvaseadet.



Lapse kaalu ja pikkuse suhe võib olla erinev ning mõnele võib jääda nt turvahäll väikseks juba **enne kaalurühma täitumist**. Seetõttu ongi ECE R44/04 järgi valmistatud turvaseadmete kaalurühmad kattuvusega. ECE R129 i-Size standardi järgi valmistatud turvaseadmetel on aluseks lapse pikkus, mis iseloomustab paremini turvavarustuse sobivust lapsele. Kaalu saab kergesti kompenseerida rihma pikkuse reguleerimisega, aga lapse kasvu muutumisel on vaja muuta rihma asetust.

Turvalisemad on turvaseadmed, mis on mõeldud konkreetsele vanusegrupile, mitte ei kata ära mitut vanusegruppi. On aga ka erandeid, mille selja-, õla- ja peatugede kõrgust ning laiust saab muuta ning seeläbi on sobivad nii kaalukategooria alguses kui ka lõpus. Kindlasti ei tohi last liiga ruttu panna järgmise astme turvaseadmesse.



TURVAHÄLL

Turvahällid on ette nähtud lapse asetamiseks lamavas asendisse ning on ECE R44/04 standardi järgi mõeldud kasutamiseks lapse kehakaalu 10-13 täitumiseni.

ECE R129 i-Size standardile vastavas turvahällis peab sõidutama last kuni 15. elukuuni (pikkusega kuni 83 cm). Turvahälli ostes tuleb järgida selle kasutusjuhendit: seal toodud lapse kaalu ja vanust või pikkust.

Turvahälli tohib kasutada vaid seljaga sõidusuunas. Last ei tohi turvahällis sõidutada **juhi kõrval-istmel**, kui on aktiveeritud auto esiturvapadi (airbag). Kokkupõrke korral avanedes põhjustab see lapsele raskeid vigastusi.

Turvahällis lamades peab laps olema **45° nurga all**. Beebi proportsioonid erinevad täiskasvanute omast, tema pea on võrreldes tema väikese kehaga palju raskem. Samasugune olukord oleks siis, kui paneksime keeglipalli enda õlgadele. Liiga püstises asendis vajub beebi lõug rinnale ja laps võib lämbuda. Kui laps ei ole turvahällis õige kaldenurga all, võivad tal täiskasvanuna tekkida sellest seljavalud.

Vastsündinud lapsega sõites on soovitatav ette võtta **vaid lühikesi sõite**. Last ei ole soovitatav hoida turvahällis järjest üle kahe tunni. Pikalt turvahällis olemine koormab imiku kaela ja selga. Kliinilised uuringud on näidanud, et pikalt paigal istumine poolpüstises asendis võib viia ka hingamisprobleemideni. Pikemate sõitude puhul tuleb sõiduaja sisse planeerida pausid, et laps hällist välja võtta ja lasta tal ennast sirutada. Turvahälli ei tohi kasutada vankri asemikuna. Last tohib hoida turvahällis vaid autosõidu ajal ning seda ei tohi kasutada magamisasemena. Turvahälli ning vankrirataste kombinatsiooni on soovituslik kasutada vaid erandjuhtudel.

Turvahälli peamiseks omaduseks on kaitsta last avariilukorras. Turvahäll ei taga lapsele mingit kaitset, kui see ei ole kinnitatud autosse auto turvavöö või Isofix kinnitusega.



TURVAHÄLLIST TURVAISTMESSE

Lapse **turvahällist turvaistmesse** ümber tõstmisega ei tasu kiirustada. Reeglina mahub laps turvahälli umbes 15. elukuuni. Kui lapse jalad hakkavad üle turvahälli alumise ääre ulatuma, ei ole see veel ohu märk. Lapse jalad võivad toetuda vastu istme seljatuge ning see ei vähenda lapse turvalisust. Kui lapse pea hakkab ulatuma üle turvahälli ülemise ääre, on turvahäll lapsele väike ja tuleb uue turvaseadme vastu välja vahetada.



Turvaistme kasutamisel ei tohi laps kaaluda alla 9 kg ning ei tohi olla alla 9 kuu vana. Uuema ÜRO EMK eeskirja nr 129 (i-Size) nõuete järgi toodetud turvaistmes peab last sõidutama seljaga sõidusuunas kuni 15. elukuuni.

TURVAISTE

Suuremad laste turvaseadmeid tootvad ettevõtted on töötanud aastakümneid, et arendada üha turvalisemaid ning mugavamaid lahendusi laste ohutuks sõidutamiseks autos.

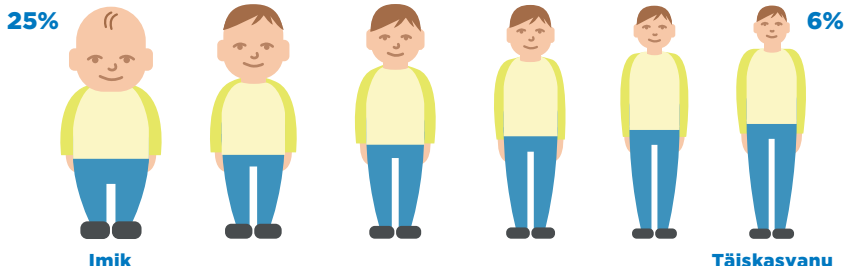
Turvaseadmeid on polettidel sadu erinevaid, mis teeb valimise eriti raskeks. Toome välja peamised laste **turvaistmete tüübid**.

SELG SÕIDUSUUNAS TURVAISTE

Kokkupõrke korral viskub näoga sõidusuunas turvaistmes lapse pea järsult ettepoole ning tulemuseks on suur pinge lapse peale ja kaelale.

1960. aastatel avastasid Rootsi liiklusmeditsiini uurijad seljaga sõidusuunas istumise eelised väikestele lastele ning tänasel päeval sõidutavad peaaegu kõik rootslased oma alla 4-aastaseid lapsi **seljaga sõidusuunas turvaistmetel**. See on toonud kaasa väga positiivseid tulemusi liiklusõnnetuste statistikas. Rootsi on lastega toimunud autoõnnetustes madalaimal kohal vigastuste ning surmade arvult terves Euroopas.

Alla 25 kg kaaluval lapsel on **turvalisem reisida seljaga sõidusuunas**. Väikesed lapsed ei ole väikesed versioonid täiskasvanutest - nende pea on ebaproportsionaalselt raske (täiskasvanu puhul moodustab pea raskus 6% tema kogukaalust, imikul on see lausa 25%), nende selg ja selgroog on väljaarenemata ning kokkupõrke puhul ei pea lapse kaelalülid pea raskusele vastu. Isegi väikese raputuse või avarii korral võivad tagajärjed olla rasked. Soovitame sõidutada last selg sõidusuunas paigaldatud turvaistmes nii kaua kui võimalik, **vähemalt 4. eluaastani**. Kartus, et lapsele ei meeldi olla seljaga sõidusuunas või tal on ebamugav, on ekslik. Laps, kes on oma esimese aasta veetnud autosõidul turvahällis seljaga sõidusuunas, peab seda loomulikuks.



Laps ei ole valmis olema näoga sõidusuunas enne, kui ta oskab iseseisvalt istuda. Kui laps ei oska ise istuda, on tema **kael liiga nõrk** näoga sõidusuunas turvaistmes olemiseks ning istuv asend ei ole tema jaoks veel loomulik, vaid on liiga koormav. Seetõttu ei tohi näoga sõidusuunas turvaistmel sõidutada selliseid beebiseid, kes on küll turvahällist välja kasvanud, kui iseseisvalt veel ei istu.

Selg sõidusuunas olevas laste turvaseadmes funktsioneerib istme kest **kaitsva kilbina** ning neelab endasse suurema osa löögijõust. Kokkupõrketestid näitavad, et pinge kaelale on viis korda madalam selg sõidusuunas turvaseadmes, võrreldes näoga sõidusuunas turvaistmega.



Turvaistmeid, mis on küll mõeldud kaaluvahe-
mikule 0-18 kg, ei ole siiski soovitatav kasutada
alates sünnist, kuna turvaistmete lamav asend
koos beebisisuga ei ole reeglina võrdväärne
turvahällide omale ning koormab liigselt vast-
sündinu selga.

Selg sõidusuunas turvaistmete puhul on
oluline enne ostu proovida selle **sobivust
oma autosse**. Väikese salongi puhul ei
pruugi see hästi ära mahtuda.

5-PUNKTI TURVAVÕÕGA TURVAISTE

5-punkti turvavõõga turvaistmed on kõige klassikalisemad ning Euroopas kõige enam kasutusel. 5-punkti turvavõõga turvaistmeid on nii näoga kui ka seljaga sõidusuunas paigaldavaid.

Turvaistmel peavad olema **korralikud pea-toed**, mis kaitsevad last külghokkupõrke korral. Korralik **polsterdus** tagab lapsele mugavuse. Kinnitusviisilt on 5-punkti turvavõõga turvaistmed väga erinevad – mõne kinnitamine on väga lihtne, teiste puhul on aga vaja varuda rohkem aega ning jälgida kasutusjuhendit.



Lapse turvaistme rihmad peavad olema **tihedalt pingutatud** vastu lapse keha. Liiga lõtvadest turvarihmadest võib laps märkamatuult sõidu ajal käed välja ajada. Mida tihedamalt on turvarihmad vastu lapse keha, seda suurema kaitse tagab see avariiolukorras.

Jälgida tuleb ka turvarihmade **kõrgust** – kui laps kasvab, tuleb tõsta ka turvarihmasid vastavalt tema pikkusele. Turvarihmad ei tohi jääda liiga madalale õlgade taha ning ei tohi tulla ka liiga kõrgelt.

Oluline on pea paiknemine **korrektselt peatugede** vahel. Kui on tugevad ja väljaulatuvad peatoed, ei tohi need paikneda päris õlgade vastas ning kindlasti ei tohi need jääda lapse peast liiga kõrgele. Parima kaitse tagavad peatoed, kui lapse pea on täpselt peatugede vahel ning õlgade ja peatugede vahele jääb veidi ruumi.

Kui laps kasvab pikemaks, saab 5-punkti turvavööd ja sisu välja võtta ning kinnitada turvaiste edaspidi auto turvavõõga.

LÖÖGIPADJAGA TURVAISTE



Löögipadjaga turvaistmes ei ole laps istmele kinnitatud mitte tavapäraste turvavöödega, vaid lapse kõhule kinnitatakse spetsiaalne löögipadi, üle mille tõmmatakse auto turvavöö.

Löögipadjaga turvaiste on **turvalisem** kui näoga sõidusuunas paigaldatud 5-punkti turvavöö süsteemiga turvaiste. Selle eeliseks on see, et lapse õlad ei ole turvavööga fikseeritud ning löögijõu tõttu ei liigu ette ainult pea, vaid kogu ülakeha liigub vastu löögipatja.

Kokkupõrke korral jaotuvad löögijõud löögipadja abil võrdselt kõikidele lapse ülakeha osadele. Lisaks on sellise istme paigaldamine äärmiselt lihtne ning tema kaal kergem.

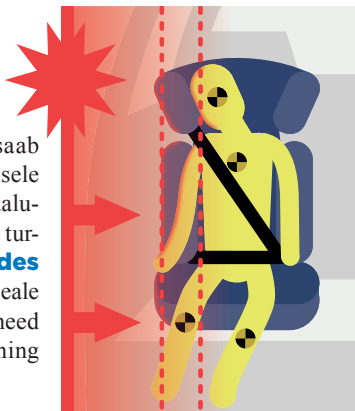
TURVAVÖÖISTE

Turvaistmeid, kuhu laps kinnitatakse ainult auto turvavöö abil, toodetakse hetkel vaid **ECE R44/04** ehk leebemate tingimustega standardi järgi. Need istmed on mõeldud juba veidi suurematele lastele – tavaliselt kaalu vahemikus 15–36 kg ehk umbes 4–12 aastastele.



Enne lapse **15 kg** täitumist ei tohi turvarihmade- või löögipadjaga turvaistme asemel hakata kasutama suurema grupi turvaistet. Arvesse tuleb võtta lapse pikkust.

Paljude 15–36 kg kaalukategooria turvaistmete puhul saab liigutada nii pea- kui ka õlatugesid vastavalt lapse suurusele laiusesse ning kõrgusesse. See tagab lapsele kaitse kogu kaalukategooria ajal, mis tähendab, et ka kooliealine laps võib sõita turvaistmes. Tänu peatugedele on sellised turvaistmed **kordades turvalisemad** kui istmekõrgendused, mis ei paku lapse peale ja kaelale kokkupõrke korral tuge ning kaitset. Samuti on need mugavamad, sest laps saab toetada pea peatugede vahele ning ei pea muretsema, et turvavöö lapse kaela soonib.



ISTMEKÕRGENDUS

Auto turvavöö nõuetekohast kinnitamist võimaldava istmekõrgenduse kasutuselevõtmisega ei tasu kiirustada.

ECE R44/04 standardi järgi võib last sõidutada istmekõrgendusel alates 15 kg, kuid turvalisem on last sõidutada seljatoega, õla- ja peatugedega turvaistmel.



TURVASEADME KINNITAMINE SÕIDUKISSE

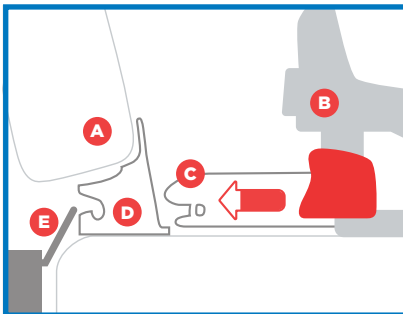
Turvaseadme sõidukisse paigaldamisel tuleb järgida **tootja juhendit**. Igal turvasüsteemil on peal piktogramm selle korrektse sõidukisse paigaldamise kohta. Kui turvaseadmel on mitu paigaldamise asendit, siis on kirjeldatud mõlemad viisid. Turvarihma paigaldamist tähistatakse kas sinise (seljaga sõidusuunas) või punase (näoga sõidusuunas) värviga.

Turvaseadet sõiduki turvavööga kinnitades peab veenduma, et kõik rihmad on pingul, kõik tugijalad on kontaktis sõiduki põrandaga ning kõik last hoidvad rihmad on kohandatud lapse kehale. Ükski turvarihm ei tohi olla keerdus.

Kuna lapse turvaseadme kinnitamisel turvavöö abil tehakse palju vigu, siis võeti 1990ndate lõpust kasutusele **Isofix** (International Standards Organisation FIX) süsteem. Alates 2007. aastast on Isofix kinnitused kõigis Euroopas toodetavates autodes. Isofix süsteemi abil on võimalik lapse turvaseade kinnitada istme külge lihtsamalt ning vigu tegemata. Ka on Isofix kinnituste kasutamine turvaistmel turvalisem ja mugavam.

Isofix süsteemiga on olemas nii turvaistmeid kui ka turvahällide aluseid. Sellise kinnitusega turvahälli alus on tugevalt autoistmel kinni ning turvahälli saab spetsiaalsete kinnituste abil sinna peale asetada.

Isofix kinnitusel tuleb kasutada istmete pöörlemise vältimiseks kas tugijalga või ülemist ankrut.



- | | |
|--------------------------|----------------------------|
| A autoiste | D sisestusots |
| B turvaiste | E autopoolne Isofix |
| C Isofix kinnitus | kinnitus (ankur) |

Kõik autod ei ole varustatud Isofix kinnitustega – eriti kehtib see vanemate automudelite kohta. Seetõttu tuleb kindlasti enne Isofix kinnitustega turvaistme ostu uurida, kas sinu autosse see ikka sobib.

KASUTATUD, KATKINE VÕI AVARIIS OSALENUD TURVASEADE

Kasutatud turvaseade **võib olla ohtlik**, sest ei ole teada, mis selle seadmega on eelnevalt juhtunud. Tihti ei ole võimalik välisel vaatlusel tuvastada, kas seade on olnud avariiis või muul viisil viga saanud (nt kõrgelt kukkunud). Seetõttu ei tohi turvaseadmeid osta kasutatud asjade poest.

Tuleb arvestada ka sellega, et universaalsetel turvaseadmetel, mis on ette nähtud kasutamiseks alates väikestest kuni suhteliselt suurte lasteni, on võimalik lapse kasvades toolilt eemaldada polsterduse elemente. Seetõttu tuleb sellist kasutatud turvaseadet soetades kindlasti kontrollida, kas kõik **turvaseadme elemendid** on ikka alles.

Lisaks võib kasutatud turvaseadmel puududa **kasutusjuhend**, mistõttu võib selle uus kasutaja paigaldada seadme autosse valesti.

Kui siiski otsustad kasutatud seadme kasuks, siis tuleks see soetada mõnelt pereliikmelt või lähedaselt sõbralt, et olla kindel selle seadme „puhtas minevikus”. Seadmel peab olema alles kasutusjuhend ning see ei tohi olla vana. Igal turvaseadmel on oma eluiga ehk soovituslik kasutus-aeg, mis on kirjas kasutusjuhendis. Enamasti on see viis aastat, mis on tingitud elementide kulumisest, päikesest, rebenditest või detailide väsimisest.

Avarii hetkel autos olnud turvaseadet ei tohi kindlasti enam edasi kasutada. Juba sõidukiirusel 10 km/h toimunud kokkupõrkel võib turvaseade ja selle korpuse lööki leevendavad materjalid kahjustatud saada. Välisel vaatlusel ei pruugi mikromõrad, deformeerunud lööki neelav materjal ja muud kahjustused silmale nähtavad olla, kuid järgmise liiklusõnnetuse korral ei pruugi selline turvaiste või -häll last enam kaitsta.

Avariis osalenud sõiduki turvasüsteeme ja- seadmeid (turvavööd, turvapatju, lapse turvaseadet jne) ei tohi ise parandada, vaid need tuleb asendada uutega.

LAHTINE TURVASEADE

Lapse turvaseade peab olema sõidukis kinnitatud **Isofix** kinnituse või auto **turvavööga** ka siis, kui parajasti last ei sõidutata. Sageli võetakse laps turvaseadest välja, kuid jäetakse turvaseade lahtiselt auto istmele. Sellisel juhul on see turvaseade auto salongis lahtine ese ning ohustab avariiolukorras kõiki sõidukis viibijaid.

Sama ohtlik on ka see, kui kasvõi üks autos viibiv inimene ei ole turvavööga kinnitatud. Kokkupõrke korral **ohustab** turvavööga kinnitamata sõitja teisi korrektselt turvavarustusega kinnitatud sõidukis olijaid. Ka kotid, tarbeesemed, koduloomad ja kõik teised lahtised objektid on potentsiaalsed ohuallikad.

LAHTISED ESEMED SÕITVAS AUTOS..



.. JA JÄRSU PIDURDAMISE KORRAL



Kõik autos olevad esemed ja sõitjad liiguvad samal kiirusel mis auto, sest nad liiguvad autoga kaasa. Pidurdamisel või kokkupõrkel aeglustuvad kinnitatud sõitjad ja esemed koos autoga, kuid lahtised esemed ja sõitjad jätkavad oma liikumist sama kiirusega, mis oli neil enne. Kinnitamata inimeste ning esemete kiirus hakkab vähenema alles millegagi kohtudes: auto esiklaasi või näiteks teiste, nõuetekohaselt kinnitatud, sõitjatega. Kuid siis ei ole neil lahtistel esemetel ja sõitjatel seismajäämiseks väga palju ruumi, sest nende kiirus peab muutuma väga kiiresti. Kordades kiiremini, kui kinnitatud esemetel ja sõitjatel. Äkilisem kiiruse muutus tähendab, et mõjuma peab oluliselt suurem jõud, mis seda kiirust muudab. Suurem jõud tähendab aga suuremaid vigastusi. Ka väikesel kiirusel sõites muutuvad lahtised asjad autos ohtlikuks. Laupkokkupõrkel kiirusel 40 km/h tundub tagumiselt aknalaualt kuklasse lennanud pooleliitrine veepudel kui maailmatasemel poksitšempioni löök. Kogemus, mida me keegi ei soovi tunda.

Kinnitage kindlasti autos **kõik esemed**. Tänapäeva autodel on selleks erinevaid võimalusi: pakiruumi jagaja, vahesein, turvavõrk, plastikust või kangast kastid, panipaigad auto salongis jne. Võimalikult palju asju tuleb paigutada pakiruumi, auto salongis tuleb asjad panna põrandale või kinnitada turvavööga istmele. Mida rohkem asju on kinnitatud, seda suurem on tõenäosus, et nad jäävad oma kohale ka peale tugevat pidurdamist.

Lemmikloom tuleb sõidu ajaks kinnitada turvatraksidega või sõidutada teda transpordipuuris. Puur tuleb kinnitada autoistmel turvavööga või pagasiruumis turvarihmadega.

KÜSIMUSED JA VASTUSED

Millisel sõiduki istekohal on last kõige turvalisem sõidutada?

Kõige turvalisem on autosõiduks tagumine keskmine iste – see on kõige kaugemal võimalikest kokkupõrke kohtadest. Kui sõidukis on võimalik kinnitada lapse turvaseade taha keskele, siis soovitame last ennekõike sõidutada just sellel istekohal. Kahjuks ei ole aga kõikides sõidukites taga keskel olemas Isofix kinnitusi. Järgima peab sõiduki tootja ja turvavarustuse tootja juhendeid selle kohta, millistele istekohtadele, milliseid turvaseadmeid ja millistel tingimustel on võimalik paigaldada.

Mille järgi peaksin valima sobiva turvaistme?

- Koosta nimekiri autodest, kus hakkad tõenäoliselt, lisaks enda autole, turvaistet kasutama (nt vanavanemate auto, sõprade auto jne).
- Otsi turvatestide lehtedelt välja parimad võimalikud turvaistmed, mis sobivad Sinu lapse pikkusele ja kaalule (nt <https://www.adac.de/infotestrat/tests/kindersicherung/kindersitz-test/default.aspx>).
- Kontrolli, milline välja valitud turvaistmetest sobib kõigisse eelpool toodud autodesse.
- Enne ostu sooritamist proovi võimaluse korral last koos soovitud istmega enda autosse.
- Proovige turvahälli autosse kinnitada ilma lapseta. Võib juhtuda, et auto turvavöö on selleks liiga lühike, et turvahälli nõuetekohaselt autosse kinnitada.

Kas pikaajaline lapse transportimine turvahällis või turvaistmes saab ortopeedilisest vaatenurgast kahjustada last?

Laps ei tohi lamada liiga kaua ühes asendis, kuna mootorika areneb peamiselt läbi lapse vaba liikumise. Pikalt poolpüstises asendis istumine koormab imiku kaela ja selga ning kliinilised uuringud on näidanud, et see võib viia ka hingamisprobleemideni.

Pikemale sõidule minnes tuleb sõidu aja sisse planeerida pausid, et laps turvaseadmest välja võtta ja lasta tal ennast sirutada.

Kas ma tohin turvaistet või turvahälli kinnitada juhi kõrvalistmele?

Turvahälle ning turvaistmeid tohib kinnitada juhi kõrval asuvalle reisija istmele. Kindlasti tuleb aga turvahällide ja selg sõidusuunas turvaistmete puhul välja lülitada juhi kõrvalistme turvapadi. Turvapadja välja lülitamata jätmisega võivad kaasneda liiklusõnnetuse korral tõsised vigastused lapsele. Selleks, et lülitada välja auto esiturvapadi, loe oma auto kasutusjuhendit või küsi nõu autoteenindusest.

Näoga sõidusuunas turvaistme puhul ei ole vaja esiturvapadja välja lülitada, kuid sellisel juhul tuleb kindlasti lükata autoiste maksimaalselt tagumisse asendisse.

Soovitame transportida last esiistmel vaid siis, kui see on hädavajalik. Kõige ohutum on sõidutada last auto tagaistmel, võimalusel keskmisel istekohal.



Mida teha, kui mu laps teeb sõidu ajal turvavöö ise lahti?

Laps peab õppima, et põhjuseta ei tohi turvavööd avada. Kui oled avastanud, et laps on turvavöö avanud, peata kohe auto ning kinnita turvavöö uuesti. Kui vaja, siis pead kordama seda „kasvatustlikku meetodit” veel kord. Süsteemid, mis välistavad võimaluse iseseisvalt turvavöö lukku avada, ei ole lubatud. Liiklusõnnetusjuhtumi korral peab kolmandal isikul olema võimalik avada turvavöö kiiresti ja lihtsalt, et su last päästa.

Ära kiida oma last, kui ta õpib ära turvavöö iseseisva avamise, vaid selgita talle turvavöö sõidu ajal avamise ohtlikkust ning keela teda seda tegemast. Võid ka kaaluda rihmadega turvaistme vahetamist löögipadjaga turvaistme vastu. Löögipadjaga süsteemi puhul ei ole lapsel võimalik avada turvavööd ise nii lihtsalt kui 5-punkti turvavöö süsteemi korral.

Kas ma tohin peale avariid kasutada edasi sama turvaseadet? Mida ma pean arvesse võtma?

Kui turvaseade on olnud autos liiklusõnnetuse hetkel, ei tohi seda kindlasti enam edasi kasutada. Turvaseade võib juba 10 km/h toimunud kokkupõrke korral saada kahjustatud. Praod või muud kahjustused ei pruugi olla silmale nähtavad, kuid näiteks lööki neelavad elemendid võivad olla deformeerunud. Üldjuhul näevad tootjad ette avariid läbi teinud turvaseadme väljavahetamise, konkreetset infot tuleb otsida turvaseadme kasutusjuhendist.

Mis võib juhtuda, kui turvaseade ei ole autosse korrektselt paigaldatud?

Korrekne turvaseadme paigaldamine võib päästa sinu lapse elu autoavariid korral. Seetõttu loe enne turvaseadme paigaldamist väga tähelepanelikult selle kasutusjuhendit ning kontrolli korduvalt, kas kinnitasid turvaseadme korrektselt. Kõige sagedamateks vigadeks on turvaseadme liiga „lõtv” kinnitamine või turvavööde vale paiknemine.

Kui tugevalt pean lapsele kinnitama turvaistme 5-punkti rihmad?

Lapse turvaistme rihmad peavad olema pingutatud tihedalt vastu lapse keha. Liiga lõtvadest turvarihmadest võib laps märkamatult sõidu ajal käed välja ajada või kokkupõrke korral turvarihmadest välja lennata. Mida tihedamalt on turvarihmad vastu lapse keha, seda suurema kaitse tagab see liiklusõnnetuse korral. Kontrolli, et turvarihmade ja lapse rinna vahele jääb vaid ühe sõrme jagu vaba ruumi.

Jälgi turvarihmade kõrgust – kui laps kasvab, tuleb tõsta turvarihmasid vastavalt tema pikkusele – turvarihmad ei tohi jääda liiga madalale õlgade taha ning ei tohi paikneda ka liiga kõrgel.

Turvaistme turvarihmad on liiga pingul. Kas peaksin vahetama turvaistme järgmise kaalukategooria istme vastu?

Tihti küsivad lapsevanemad seda küsimust just talvel, kui lapsed on paksudes talveriietes. Soovitame pigem lapsel võtta autos talvejope ära, kui vahetada turvaiste liiga vara järgmise vanusegrupi jaoks mõeldud turvaistme vastu. Põhireegel on, et mida tihedamalt on turvarihmad vastu lapse keha (see tähendab, et vahel ei ole paksud ja õhulised talveriied), seda turvalisemalt on laps kaitstud. Külmaperioodil soojenda auto enne sõitu üles. Uus turvaiste hangi alles siis, kui lapse tegelik kaal või pikkus ületab turvaseadme viimast lubatud piiri.

Kas ma tohin last sõidutada autos talveriietes?

Kui laps kannab paksu jopet, ei saa korrektselt paigaldada turvarihmasid või löögipatja ning rihmad või löögipadi ei ole lapse kehale piisavalt lähedal. Liiklusõnnetuse korral on see aga väga oluline sest kui paksud talveriied on turvavöö ja lapse keha vahel, vähendab see märgatavalt turvalisust. Ka võib laps liiga lõtvade turvarihmade vahelt kokkupõrke korral turvaseadmest välja lennata. Seetõttu tuleb lapse talverõivad autosõidu ajaks ära võtta ning katta ta pigem üle turvaistme ja rihmade sooja tekiga.

Kas vana turvaseade on veel endiselt turvaline?

Oleneb sellest, millises seisukorras turvaseade on. Kui sa ostsid selle turvaseadme ise, tead et see seade ei ole osalenud avariiis, ta ei ole katki ning tema kasutusaeg ei ole veel läbi, siis võib seda turvaseadet edasi kasutada. Iga turvaseadme kasutusjuhendis on kirjas seadme lubatud kasutusaeg ning seadme enda küljes on tema valmistamise aeg.

Minu autol on tagumise istme külgedel turvapadjad. Kas avarii korral nende avanemine on ohtlik minu turvaistmes istuvale lapsele?

Erinevalt esiistmel olevast auto turvapadjast, on külgedel turvakardinad, mis ei plahvata kaugeleulatuvat jõuga, vaid kukuvad ülevalt alla akna lähedalt. Suure tõenäosusega ei puuduta need avarii korral isegi turvaistet. Seetõttu ei ole need kuidagi ohtlikud turvaistmes olevale lapsele.

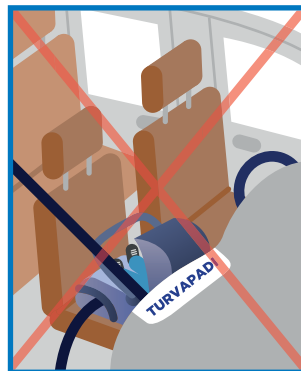
Soovin osta oma turvahällist välja kasvavale lapsele selg sõidusuunas paigaldavat turvaistet, kuid ei tea, kas talle meeldib istuda seljaga sõidusuunas.

Lapsed istuvad turvahällis seljaga sõidusuunas alates sünnist, seetõttu on nad sellega harjunud. Hirm, et laps selg sõidusuunas turvaistmele ümber istudes protestima hakkab, ei ole enamasti õigustatud. Turvaistme puhul on lisaks lamavale asendile võimalik ka istuv asend ning turvaiste tõstab lapse kõrgemale, mistõttu lapsel on hea vaade aknast välja. Kui aga märkate, et laps soovib silmsidet lapsevanemaga, siis võib muretseda spetsiaalse beebipeegli selg sõidusuunas oleva turvaistme jaoks. Lapse turvalisuse seisukohalt soovitame sõidutada last seljaga sõidusuunas kuni 4. eluaastani.

LIIKLUSSEADUSE NÕUDED LAPSE SÕIDUTAMISEL

Sõiduauto juhil ja kõigil sõitjatel nii esi- kui tagaistmel on kohustus kinnitada turvavöö. Nõue kehtib ka taksojuhile ja taksos sõitjatele. Turvavöö tuleb kinnitada ka bussis, kus on turvavööd olemas. Erandina ei pea sõitja turvavöö kinnitama sõites veekogule rajatud jääteel, kui sõitja tööülesande täitmine on seotud peatustega, mille vahemaa ei ületa 100 meetrit, või kui isikul on kaasas arsti kirjalik otsus temal turvavöö kasutamise vastunäidustuse kohta (LS § 30 lg 1 ja 2), (LS § 33 lg 3 ja 6).

- Sõiduautos ja veoautos ei tohi alla kolmeaastast last sõidutada istekohal, millel puudub turvavöö. Sõiduauto esiistmel tohib last sõidutada ainult siis, kui ta on turvavöö või turvaseadme abil nõuetekohaselt kinnitatud. Veoauto esiistmel, millel puudub turvavöö, tohib sõidutada vähemalt kolmeaastast last pikkusega üle 150 sentimeetri (LS § 36 lg 5).
- Kui lapse pikkus ei võimalda teda sõiduki või turvavöö tootja nõuete kohaselt kinnitada sõiduki turvavööga, tuleb lapse sõidutamisel sõidukis, millel on turvavööd, kasutada tema pikkusele ja kaalule sobivat turvaseadme tootja nõuete kohaselt kinnitatud turvaseadet. Seljaga sõidusuunas paigaldatud turvaseadet ei tohi lapse sõidutamisel kasutada istekohal, mis on varustatud rakendusvalmis esiturvapadjaga (LS § 36 lg 6). *See nõue kehtib kõigis sõidukites. Rakendusvalmis turvapadja istekohale seljaga sõidusuunas paigaldatud turvaseadmes istuva lapse vigastused turvapadja avamisel võivad osutuda fataalseteks.*
- Autos, välja arvatud buss, ei tohi last süles hoides sõidutada. Bussis, välja arvatud selle esiistmel või esimesel istmereal, tohib täiskasvanud sõitjal süles olla üks alla kolmeaastane laps tingimusel, et last süles hoidev sõitja on turvavööga sõiduki või turvavöö tootja nõuete kohaselt kinnitatud. Erandina tohib bussis, välja arvatud esiistmel või esimesel istmereal, täiskasvanud sõitjal, kelle turvavöö ei ole kinnitatud, süles olla üks alla seitsmeaastane laps (LS § 36 lg 7).
- Kui laste sõidutamisel sõiduauto tagaistmel kahe lapse turvaseadme tõttu keskmise turvaseadme paigaldamine ei ole võimalik, tuleb vähemalt kolmeaastase lapse kinnitamiseks keskmisel istekohal kasutada vähemalt täiskasvanu turvavöö vöörihma (LS § 36 lg 8). *See nõue annab lapse sõidutamisel võimaluse erandina kasutada vaid auto kolmepunktiturvavöö horisontaalset osa, kui laps oma kasvult on diagonaalrihma nõuetekohase kinnitamise jaoks veel liiga väike. Turvavöö diagonaalrihm võib sel juhul kulgeda lapse selja tagant. Tuleb siiski rõhutada, et selline erandina lubatud lahendus ei paku lapsele vastava turvaseadme abil saavutatud kaitset.*
- Takso tagaistmel alla kolmeaastase lapse sõidutamisel ei ole lapse turvaseadme kasutamine kohustuslik. Alla kolmeaastast last tohib takso tagaistmel sõidutada täiskasvanud sõitja süles tingimusel, et last süles hoidev sõitja on turvavööga nõuetekohaselt kinnitatud ja tema süles on üks laps. Vanemate kui kolmeaastaste laste sõidutamisel takso tagaistmel tuleb vähemalt üks laps kinnitada turvavöö padja ja sõltuvalt lapse kasvust kas täiskasvanu turvavöö või ainult selle vöörihmaga või muu nõuetekohase turvaseadmega. Ülejäänud laste sõidutamisel takso tagaistmel tuleb kasutada vähemalt täiskasvanu turvavöö vöörihma (LS § 36 lg 9).



NÕUANDED AUTOSÕIDUKS

- Sõiduta last ainult tema pikkusele ja kaalule sobivas turvaseadmes.
- Lapse turvaseadet ostes veendu, et selle kasutusaeg ei ole juba lõppemas. Ära kasuta turvaseadet mille kasutusaeg on lõppenud.
- Ära osta võõrast kasutatud turvaseadet.
- Pane oma laps autosse ja võta ta autost välja ainult kõnnitee poolsest küljelt.
- Võimalda pikemal sõidul oma lapsele ja endale puhkepause iga kahe tunni tagant, et selga ja jalgu puhata.
- Ära aseta lahtiseid esemeid auto tagumisele aknalauale ja istmetele, sest kokkupõrke korral muutuvad need eluohtlikeks lendavateks esemeteks. Kui autos on kinnitamata sõitja või koduloom, siis ohustab ta teisi sõitjaid.
- Pikemate sõitude korral vajab laps tegevust, kuid autosse kaasa võetavad mänguasjad ei tohi olla rasked või teravate nurkadega.
- Ära jäta oma last kunagi üksi autosse istuma või magama!
- Riieta oma laps sõidu ajaks nii, et turvarihmad oleksid tihedalt vastu lapse keha.
- Enne sõidu alustamist kontrolli, et ukсед on lukustatud lasteluku abil. Väikelapsed võivad sõidu ajal ootamatult ukse avada.
- Kinnita turvavöö nii esi- kui tagaistmel!

